

กฎหมายลักษณะหนี้

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ปีการศึกษา 2565 (8)-(9)

23 กรกฎาคม และ 6 สิงหาคม 2565

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราพร ธีระวัฒน์

หัวข้อการบรรยาย การรับช่วงสิทธิ การรับช่วงทรัพย์

หลักการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้

1. การรับช่วงสิทธิ – การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ในหนี้เดิม โดยผลของ กฎหมาย
2. การโอนสิทธิเรียกร้อง – การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ในหนี้เดิม โดยผลของการทำ สัญญาโอน
3. การแปลงหนี้ใหม่ – การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ โดยผลของการทำ สัญญาก่อหนี้ใหม่

การเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ โดยการรับช่วงสิทธิ

ลักษณะของการรับช่วงสิทธิ

1. เป็นการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้โดยกฎหมาย
2. เกิดขึ้นเฉพาะเท่าที่กฎหมายกำหนด
  - หลักทั่วไป ม.227, ม.229, ม.230
  - หลักเฉพาะ: ลูกหนี้ร่วม ม.296 , ผู้มีสิทธิไต่เบี่ยในกรณีละเมิด ม.426, ม.431, ม.432 , ผู้ค้ำประกัน ม.693-697, ผู้จำนอง ม.724-725, ม.734 , ประกันภัย ม.880

ลักษณะของการรับช่วงสิทธิ(ต่อ)

3. เกิดขึ้นเมื่อมีการชำระหนี้ของผู้มีส่วนได้เสีย ตามที่กฎหมายระบุ เข้าใช้หนี้ให้เจ้าหนี้แล้ว
4. รับช่วงสิทธิเท่าสิทธิที่เจ้าหนี้มีอยู่ในมูลหนี้และ
เท่าจำนวนหนี้ที่มีการชำระหนี้

มาตรา 227

- 1) **“ลูกหนี้”** เข้าชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้เต็มตามราคาทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้แล้ว **“ลูกหนี้”** ย่อมเข้าสู่ฐานะผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้
- 2) เหตุที่ **“ลูกหนี้”** ที่ต้องชำระค่าสินไหมทดแทน เพราะเป็นผู้มีความผูกพันต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามสัญญาหรือตามกฎหมายอยู่ด้วย

มาตรา 229

1) **เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ในลำดับหลัง** เข้าใช้หนี้ให้เจ้าหนี้ที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อน ตาม ม.229 (1)

2) **ผู้ได้ไปซึ่งอสังหาริมทรัพย์** เข้าใช้หนี้แก่ผู้รับจำนองตาม ม.229 (2)

3) **ผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่น หรือเพื่อผู้อื่น** เข้าใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ตาม ม.229 (3)

มาตรา 230
วรรคหนึ่ง

1) ผู้ต้องเสี่ยงภัยเสียชีวิตในทรัพย์

เพราะการบังคับยึดทรัพย์เข้าใช้หนี้แก่เจ้าหนี้

2) ผู้ครองทรัพย์จะต้องเสี่ยงภัย

เสียชีวิตครองทรัพย์เพราะการ
บังคับยึดทรัพย์เข้าใช้หนี้แก่
เจ้าหนี้

ผลของการรับช่วงสิทธิ

กรณีที่มีการรับช่วงสิทธิเต็มจำนวน (ม.226 ว.1)

= มีการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เต็มจำนวนหนี้

- 1) ผู้รับช่วงสิทธิเข้าสวมสิทธิทั้งหลายใน
บรรดาที่เจ้าหนี้เดิมมีอยู่โดยลูกหนี้
- 2) ผู้รับช่วงสิทธิได้ทั้งประกันแห่งหนี้ในนาม
ของตนเอง

ผลของการรับช่วงสิทธิ (ต่อ)

กรณีที่มีการรับช่วงสิทธิบางส่วน (ม.230 ว.2)

- 1) ผู้รับช่วงสิทธิได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เพียงบางส่วน
ย่อมมีผลให้ได้รับช่วงสิทธิเฉพาะส่วนที่ชำระเท่านั้น
- 2) ผู้รับช่วงสิทธิ (บางส่วน) จะใช้สิทธิเรียกร้องบังคับ
ชำระหนี้ให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่เจ้าหนี้ไม่ได้

การช่วงทรัพย์

การเปลี่ยนตัวทรัพย์ที่เป็นวัตถุแห่งหนี้

การเปลี่ยนวัตถุแห่งหนึ่ง

1. การช่วงทรัพย์ เป็นการเปลี่ยนตัวทรัพย์ที่เป็นวัตถุแห่งหนึ่งโดยกฎหมาย
2. การทำสัญญาแปลงหนี้ใหม่โดยการเปลี่ยนวัตถุแห่งหนึ่ง

การช่วงทรัพย์

คือ การที่กฎหมายกำหนดให้ทรัพย์สินอันหนึ่งเข้า
แทนที่ทรัพย์สินอีกอันหนึ่งใน “ฐานะนิติบัญญัติ”
อย่างเดียวกันกับทรัพย์สินอันก่อน (ม.226 ว.2)

การช่วงทรัพย์

กฎหมายกำหนดการช่วงทรัพย์ไว้ 2 กรณี

1. กรณีมาตรา 228
2. กรณีมาตรา 231- มาตรา 232

หลักการช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 228 วรรคหนึ่ง

กรณีที่ลูกหนี้มีหนี้ส่งมอบทรัพย์ แต่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย
อันมีผลให้ :

1. ลูกหนี้ได้ทรัพย์อื่นแทนที่ หรือ
2. ลูกหนี้ได้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ดังนั้นกฎหมายจึงให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ลูกหนี้ส่งมอบทรัพย์
ที่รับไว้ หรือเรียกบุคคลภายนอกซึ่งต้องชำระหนี้ให้ลูกหนี้ ให้ใช้ค่าสินไหม
ทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เองโดยตรง

การใช้สิทธิช่วงทรัพย์ของเจ้าหนี้ ตาม ม.228 ว.2

- เป็นกรณีที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบต่อการชำระหนี้ กลายเป็นพันธวิสัย (ตาม ม.217 หรือ ม.218 หรือ ตามสัญญา) + มีกรณีช่วงทรัพย์ได้ (ม. 228)
- ดังนั้นเจ้าหนี้จึงมีสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ 2 ทาง (เจ้าหนี้ต้องเลือกใช้สิทธิทางใดทางหนึ่ง) คือ
  1. จะใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายตาม ม.217, ม.218 หรือ
  2. จะใช้สิทธิช่วงทรัพย์ตาม ม.228 ว.2

การช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 231

กรณีที่ทรัพย์ที่จำนอง จำน่า หรืออยู่ในบังคับ
บุริมสิทธิ เป็นทรัพย์ที่ได้เอาประกันภัยไว้

กฎหมายให้สิทธิจำนอง จำน่า หรือบุริมสิทธิ
ครอบคลุมไปถึงสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจาก
ผู้รับประกันภัยด้วย

การช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 231

การอนุโลมใช้หลัก ม.231 ว.1-3 กับกรณีการ
ชดใช้เงินในกรณีที่ทรัพย์สินที่จำนอง จำนำหรืออยู่
ในบังคับบุริมสิทธิอย่างอื่น ถูกบังคับซื้อ (เวนคืน)

หรือกรณีการชดใช้ค่าเสียหายที่ทรัพย์สินนั้น
ถูกทำลายหรือบุบสลาย

ผลของการช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 231

เจ้าหนี้หลักประกัน (ผู้รับจำนอง, ผู้รับจำนำ, หรือผู้มีบุริมสิทธิ) มีสิทธิตาม ม.231 ใช้สิทธิช่วงทรัพย์

- เงินตามสัญญาประกันภัยจากผู้รับประกันภัย หรือ
- เงินค่าทดแทนที่บังคับซื้อ หรือ
- ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย